

УДК [330.322:338.58]:[658:338.246]

## ВИКОРИСТАННЯ ІСНУЮЧИХ МЕТОДІВ РОЗРАХУНКУ ПЕРІОДУ ПОВЕРНЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ ДЛЯ РОЗРАХУНКУ ОКУПНОСТІ ВИТРАТ СЛУЖБИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

<http://orcid.org/0000-0002-9934-8722>

Меліхова Тетяна Олегівна, к. е. н., доцент, Запорізька державна інженерна академія, м. Запоріжжя, [tanya\\_zp\\_zgia@ukr.net](mailto:tanya_zp_zgia@ukr.net), 067-790-4147

Melikhova T., Cand. Sci. (Econ.), associate professor of Accounting and Auditing Department of Zaporizhzhia State Engineering Academy

***T. Melikhova. The use of existing methods for calculating the investment return period for calculating the cost recovery of the enterprise's economic security service.***

The considered methods of determining the period of advance investments return of suggest that any project may be accepted for implementation, including the creation of a service of economic security of the enterprise, the payback period of which is less than the established (normative, specified) time. By comparing the approaches to determining the payback period for investments in the establishment of the economic security service of the enterprise, we have reached the following conclusions: 1) foreign methods correspond more to the question of what will be the payback period of investments to establish an enterprise's economic security service, then the source of return - money flow is used; 2) the period calculated in the previously existing Methods is an indicator of the return on investments and, in economic terms, does not reflect the payback period for the establishment of an enterprise's economic security service; therefore, the return on investment through profit does not actually take place; 3) economic content, as a normative (predetermined, planned) value of investments, is the profit of the normative period, therefore the change of indicators (product) in this formula leads to incorrect theoretical generalizations and conclusions; 4) an indicator equal to the ratio of capital investments to annual profit, shows how the capital investment exceeds profit, therefore, it is not justified and theoretically is not substantiated to consider this relation with the payback period of capital investments. To analyze the existing methods of determining the period of return of investments that can be directed to the establishment of the company's economic security service, one should notice the following shortcomings, namely: they are separated from the real interaction of the results and expenses of the enterprise in the short and long term; do not take into account that part of the profit involved in the return of investments, and not the entire profit (gross, net, given); do not take into account the commercial interests of the investor (creditor) who wishes to earn on the project; do not take into account the peculiarities of the circulation of fixed assets and working capital.

***Меліхова Т. О. Використання існуючих методів розрахунку періоду повернення інвестицій для розрахунку окупності витрат служби економічної безпеки підприємства.***

Розглянуті методи визначення періоду повернення авансованих інвестицій передбачають, що до реалізації може бути прийнятим будь-який проект, у тому числі на створення служби економічної безпеки підприємства, період окупності якого менше встановленого (нормативного, заданого) строку.

За допомогою порівняння підходів до визначення періоду окупності інвестицій на створення служби економічної безпеки підприємства ми дійшли до наступних висновків: 1) зарубіжні методи більше відповідають на питання, яким буде період окупності інвестицій на створення служби економічної безпеки підприємства, тому використовуються джерело повернення – грошовий потік; 2) період, що розрахований в раніше діючих Методиках є показником, оберненим до рентабельності інвестицій і за економічним змістом не відображає строк окупності інвестицій на створення служби економічної безпеки підприємства, тому окупність інвестицій за рахунок прибутку в дійсності не відбувається; 3) економічний зміст, як нормативного (заданого, запланованого) значення капіталовкладень, є добутком прибутку на нормативний період, тому зміна показників (добутку) у цій формулі приводить до невірних теоретичних узагальнень та висновків; 4) показник, що дорівнює відношенню капітальних вкладень до річного прибутку, показує, у скільки разів капітальні вкладення перевищують прибуток, тому вважати це відношення строком окупності капіталовкладень не правомірно та теоретично не обґрунтовано.

Проаналізував існуючі методи визначення періоду повернення інвестицій, які можуть бути направлені на створення служби економічної безпеки підприємства, слід зауважити на наступні їх недоліки, а саме вони: відірвані від реальної взаємодії результатів і витрат господарської діяльності підприємства у короткостроковому та довгостроковому періоді; не враховують, що у поверненні інвестицій приймає участь частина прибутку, а не весь прибуток (валовий, чистий, заданий); не враховують комерційні інтереси інвестора (кредитора), який бажає заробити на проекті; не враховують особливості кругообігу основних засобів та оборотних коштів.

*Мелихова Т. О. Использование существующих методов расчета периода возврата инвестиций для расчета окупаемости затрат службы экономической безопасности предприятия.*

*Рассмотренные методы определения периода возврата авансированных инвестиций предполагают, что к реализации может быть принят любой проект, в том числе на создание службы экономической безопасности предприятия, период окупаемости которого меньше установленного (нормативного, заданного) срока.*

*С помощью сравнения подходов к определению периода окупаемости инвестиций на создание службы экономической безопасности предприятия мы пришли к следующим выводам: 1) зарубежные методы больше отвечают на вопрос, каким будет период окупаемости инвестиций на создание службы экономической безопасности предприятия, поэтому используется источник возврата - денежный поток; 2) период, рассчитанный в ранее действующей методике, является показателем, обратным к рентабельности инвестиций, и по экономическому содержанию не отражает срок окупаемости инвестиций на создание службы экономической безопасности предприятия, поэтому окупаемость инвестиций за счет прибыли в действительности не происходит; 3) экономическое содержание, как нормативного (заданного, запланированного) значения капиталовложений, является произведением прибыли на нормативный период, поэтому изменение показателей (произведения) в этой формуле приводит к неверным теоретическим обобщениям и выводам; 4) показатель, равный отношению капитальных вложений к годовой прибыли, показывает, во сколько раз капитальные вложения превышают прибыль, поэтому считать это отношение сроком окупаемости капиталовложений неправомерно и теоретически обоснованно.*

*Проанализировав существующие методы определения периода возврата инвестиций, которые могут быть направлены на создание службы экономической безопасности предприятия, следует заметить на следующие их недостатки, а именно они: оторваны от реального взаимодействия результатов и затрат хозяйственной деятельности предприятия в краткосрочном и долгосрочном периоде; не учитывают, что в возвращении инвестиций принимает участие часть прибыли, а не вся прибыль (валовая, чистая, заданная); не учитывают коммерческие интересы инвестора (кредитора), желающего заработать на проекте; не учитывают особенности кругооборота основных средств и оборотных средств.*

**Постановка проблеми.** У момент прийняття проекту створення служби економічної безпеки підприємства, спочатку визначається його абсолютна економічна ефективність. При прийнятті проекту створення служби економічної безпеки підприємства завжди існують декілька варіантів його рішення. Тому важливо проаналізувати кожний із варіантів створення служби економічної безпеки підприємства та вибрати найоптимальніший з них. Актуальним питанням є аналіз існуючих методів визначення періоду повернення інвестицій на створення служби економічної безпеки підприємства.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Дослідження існуючих методів розрахунку періоду повернення інвестицій займалися наступні вчені: Пересада А. А. [1], Кравцов І. Н. [2], Чернухин А. А. [3], Черваньов Д. М. [4], Антипенко Е. Ю. [5], Беренс В. [6], Бирман Г. [7], Консон А. С. [8], Салига С. Я. [9], Салига К. С. [12], Бромвич М. [13], Бланк І. А. [14]. Кожне із проведених досліджень заслуговує позитивної оцінки, але автори не розглядають методи розрахунку періоду повернення інвестицій саме на створення служби економічної безпеки підприємства.

**Мета статті** – аналіз існуючих методів розрахунку періоду повернення інвестицій для розрахунку окупності витрат на створення служби економічної безпеки підприємства.

**Результати дослідження.** Термін «інвестиції» походить від латинського слова «invest», що означає вкладати. В перекладі з англійської мови інвестиції – це капіталовкладення. Разом з тим в економічній літературі підкреслюються різні економічна природа тлумачень категорій «інвестиції» та «капітальні вкладення». А. Пересада зазначає, що інвестиції можуть застосовуватись у реальній, фінансовій, інтелектуальній та інноваційній формах. Результатом інвестицій є прибуток, дохід, дивіденди [1]. Реальні інвестиції ототожнюють з витратами на формування не лише основних засобів, а й оборотних коштів. І. Кравцов вважає, що оборотні засоби, як частина реальних інвестицій, мають чітко виражений капітальний характер, який походить із їх визначення один раз на весь період функціонування підприємства [2]. Д.

Черваньов та Л. Нейкова також висловлюються, що інвестиції є категорією, яка відображає відтворення основного та оборотного капіталу [4].

В методиках [10; 11] під капітальними вкладеннями розуміють фінансові ресурси, авансовані в основні засоби та оборотні кошти. Строк окупності капітальних вкладень визначався як період, за який за рахунок прибутку буде накоплена сума, що дорівнює капітальним вкладенням, а їх розрахунок здійснювався за формулою:

$$t_o = \frac{K}{\Pi_B} = \frac{C_o + C_{об.а}}{\Pi_B} \leq t_n, \quad (1)$$

де  $t_o$  - строк окупності капітальних вкладень, роки;  $K$  - капітальні вкладення, грн.;  $C_o$  - вартість основних засобів, грн.;  $C_{об.а}$  - авансові оборотні кошти, грн.;  $t_n$  - нормативний строк окупності, роки;  $\Pi_B$  - валовий прибуток, грн./рік.

Створення служби економічної безпеки підприємства вважалося економічно доцільним, якщо строк окупності був менше нормативного значення. Нормативний строк окупності для нової техніки приймався на рівні  $t_n = 6,6$  року.

При порівнянні двох варіантів створення служби економічної безпеки підприємства строк окупності ( $t_o$ ) визначався відношенням додаткових капіталовкладень ( $DK = K_2 - K_1$ ) до економії на витратах (собівартості продукції)  $DB = B_1 - B_2$ .

$$t_o = \frac{K_2 - K_1}{B_1 - B_2} = \frac{DK}{DB} \leq t_n, \quad (2)$$

де  $K_1, K_2$  - капітальні вкладення в базисному і новому варіантах, грн.;  $B_1, B_2$  - бухгалтерські витрати (собівартість продукції) в базисному та новому варіантах, грн./рік;  $t_n$  - нормативний строк окупності, роки. Критерієм вибору кращого варіанта приймалась умова, що  $t_o \leq t_n$ .

Такий підхід до визначення строку окупності здійснювався, якщо річні обсяги виробництва продукції по варіантам були однаковими. Якщо річні обсяги виробництва розрізнялися розрахунок виконувався з використанням питомих показників за наступною формулою [8, с. 54]:

$$t_o = \frac{K_{п2} - K_{п1}}{C_1 - C_2} = \frac{DK_{п}}{DC} \leq t_n, \quad (3)$$

де  $K_{п1}, K_{п2}$  - питомі капітальні вкладення у базисному і новому варіантах, грн./(од./рік);  $C_1, C_2$  - собівартість одиниці продукції у базисному і новому варіантах, грн./од.;  $DK_{п}$  - додаткові питомі капітальні вкладення, грн./(од./рік);  $DC$  - економія на собівартості одиниці продукції, грн./од.

Питомі капітальні вкладення розраховуються відношенням абсолютної величини капітальних вкладень до річного обсягу виробництва:

$$K_{п1} = \frac{K_1}{Q_1}; \quad K_{п2} = \frac{K_2}{Q_2}, \quad (4)$$

де  $Q_1, Q_2$  - річні обсяги виробництва продукції в базисному і новому варіантах, од./рік.

Трагування окупності інвестицій на створення служби економічної безпеки підприємства за рахунок нагромадженого прибутку теоретично необґрунтовано. В методиках [10; 11] строк окупності представлявся як показник, обернений показнику абсолютної економічної ефективності капіталовкладень. Тобто прибуток виступав результатом капіталовкладень. Але кругообіг капіталу свідчить про те, що: а) окупність (повернення) основного капіталу відбувається за рахунок частини прибутку та

амортизаційних відрахувань; б) повернення оборотного капіталу здійснюються в кожному фінансовому циклі після реалізації продукції. На наш погляд, пояснення змісту показника, який названий строком окупності, може бути наступним. Представимо визначення  $K/P \leq t_n$  у вигляді  $K \leq P' t_n$ . Тут добуток ( $P' t_n$ ) представляє собою нормативне (задане, заплановане) значення капітальних вкладень ( $K_n = P' t_n$ ). В цьому його економічний зміст. Розрив добутку на окремі показники  $P$  та  $t_n$  порушує економічний зміст. Таким чином співвідношення матимуть наступний вигляд:  $K \leq P' t_n$ ;  $K \leq K_n$ , та означають, що капіталовкладення в інвестиційний проект створення служби економічної безпеки підприємства ( $K$ ) повинні бути менше нормативного значення ( $K_n$ ). За такої умови можна одержати наднормативний економічний ефект ( $DK_e$ ), який дорівнює різниці між фактичним та нормативним значенням капітальних вкладень:

$$DK_e = K - K_n. \quad (5)$$

Термін «строк окупності капітальних вкладень» був запропонований у 30-х рр. ХХ ст. С. Кукель-Краєвським як величина, обернена показнику рентабельності капітальних вкладень ( $P_k$ ) [3; 12, с. 276].

$$P_k = \frac{P}{K}, \frac{грн/рік}{грн}; \quad (6)$$

$$t_o = \frac{K}{P}, \frac{грн}{грн/рік} = роки. \quad (7)$$

В економічній літературі терміни «строк окупності», «період окупності» та «період повернення» вживають як синоніми. Ми розуміємо, що «період повернення інвестицій» (витрат) повинен передбачати наявність та відповідність джерела повернення інвестицій. Погоджуємось, що термін «період повернення інвестицій» більше відображає сутність економічних процесів, що відбувається під час відшкодування витрат [13, с. 103; 12, с. 289; 14 с. 439; 5 с. 78; 6; 7].

У зарубіжній практиці серед методів оцінювання інвестиційних проектів широкого поширення набув метод періоду окупності. М. Бромвич приводить аналіз методів оцінювання інвестиційних проектів, в яких не враховується розподіл грошових потоків в часі. До одного із таких методів він відносить метод періоду окупності. Періодом окупності називають час реалізації проекту до того моменту, поки не будуть поверненні початкові капіталовкладення. Критерієм вибору проекту буде період окупності, менший за нормативний. Нормативний (заданий) період змінюється для різних фірм. Якогось затвердженого, чіткого критерію не існує. Це відрізняє метод від інших, де використовується чітко встановлена ставка відсотка [13, с. 103]. Розрахунок показника здійснюється статичним методом та методом дисконтування [14, с. 339, 340].

Період окупності (без врахування дії фактора часу) розраховується за формулою:

$$t_{ок} = \frac{I}{\Gamma\Pi_q} = \frac{C_o + C_{об.а}}{\Pi_q + B_a} \leq t_{н.ок}, \quad (8)$$

де  $t_{ок}$  - недисконтований період окупності інвестиційних витрат проекту, роки;  $I$  - сума інвестиційних витрат на реалізацію проекту, грн.;  $\Gamma\Pi_q$  - середньорічний чистий грошовий потік за період експлуатації проекту, грн/рік;  $\Pi_q$  - середньорічний чистий прибуток, грн./рік;  $B_a$  - середньорічні амортизаційні відрахування, грн./рік;  $C_o$  - вартість основних засобів, грн.;  $C_{об.а}$  - авансові оборотні кошти, грн.;  $t_{н.ок}$  - нормативний недисконтований період окупності, роки.

Дисконтований період окупності визначається за формулою:

$$t_{\text{ок.д}} = I / \sum_{t=1}^n \frac{\text{ГП}_{\text{чт}}}{(1+i)^t} \leq t_{\text{н.ок.д}} \quad (9)$$

$$I = C_o + C_{\text{об.а}}, \quad (10)$$

де  $t_{\text{ок.д}}$  - дисконтований період окупності інвестиційних витрат на реалізацію проекту, роки;  $\text{ГП}_{\text{чт}}$  - чистий грошовий потік у  $t$ -му періоді експлуатації інвестиційного періоду, грн/рік;  $i$  - дисконтна ставка, частки од.;  $n$  - число інтервалів (років, місяців) у розрахунковому періоді  $t$ ;  $t$  - розрахунковий період експлуатації проекту, роки/місяці;  $t_{\text{н.ок.д}}$  - нормативний дисконтований період окупності, роки.

Кращим можна вважати інвестиційний проект на створення служби економічної безпеки підприємства, який має менший період окупності інвестицій.

Період окупності, який використовується в зарубіжній практиці, перевищує період окупності, що розраховується за Методиками 1977 та 1981 рр.,

$$\frac{t_o}{t_{\text{ок}}} = \frac{C_o + C_{\text{об.а}}}{P_b} / \frac{C_o + C_{\text{об.а}}}{P_{\text{ч}} + B_a} = \frac{P_{\text{ч}} + B_a}{P_b}. \quad (11)$$

Перевищення залежить від того, наскільки чистий грошовий потік більше валового прибутку.

Порівняння підходів до визначення періоду окупності інвестицій на створення служби економічної безпеки підприємства дає можливість зробити наступні висновки: 1) зарубіжні методи більше відповідають на питання, яким буде період окупності інвестицій на створення служби економічної безпеки підприємства, у них приймається за джерело повернення – грошовий потік; 2) період, що розрахований в Методиках 1977, 1981 рр., є показником, оберненим до рентабельності інвестицій, і за економічним змістом не відображає строк окупності інвестицій на створення служби економічної безпеки підприємства. Окупність інвестицій за рахунок прибутку в дійсності не відбувається; 3) нормативні (задані, заплановані) значення капіталовкладень, виходячи з їх економічного змісту, є добуток прибутку на нормативний період ( $K_n = P_b \cdot t_n$ ). Зміна показників (добутку) у цій формулі приводить до невірних теоретичних узагальнень та висновків; 4) показник, що дорівнює відношенню капітальних вкладень до річного прибутку, показує, у скільки разів капітальні вкладення перевищують прибуток. Називати це відношення строком окупності капіталовкладень не правомірно та теоретично не обґрунтовано.

Не зважаючи на те, що теоретичні основи визначення окупності інвестицій на створення служби економічної безпеки підприємства уже закладені в наукових працях вітчизняних і зарубіжних дослідників, методи його розрахунку перебувають у розвитку. Так, К. Салига запропонував інший підхід до визначення періоду повернення авансованих кумулятивних інвестицій в інноваційний проект, який враховує як джерело фінансування нагромаджений обсяг реалізованої продукції, особливості кругообігу основних і оборотних засобів, дію фактору часу на результати й витрати інвестиційного проекту [12, с. 284].

Період повернення дорівнює відношенню вартості основних засобів до різниці між середньорічним обсягом реалізованої продукції та витратами, зумовленими річним кругообігом авансованих оборотних коштів. Період повернення авансованих кумулятивних інвестицій, у т. ч. на створення служби економічної безпеки підприємства, визначається за формулою:

$$t_n = \frac{C_o}{V_p - C_{\text{об.а}}} \cdot \frac{I_i}{I}, \quad (12)$$

де  $t_n$  - період повернення авансованих кумулятивних інвестицій в інноваційний проект, роки;  $C_o$  - вартість основних засобів, які використовують для випуску нових

засобів праці, грн.;  $C_{об.а}$  - авансовані оборотні кошти, грн.;  $n_{об.а}$  - річна кількість оборотів оборотних коштів;  $V_p$  - середньорічний обсяг реалізованих засобів праці, грн./рік;  $I_i$  - індекс інфляції вартості основних засобів;  $I$  - індекс інфляції, що враховує інфляцію витрат на оплату праці, матеріальних витрат та обсягів реалізації.

Повернення кумулятивних інвестицій відбувається частинами через механізм повернення застосованих інвестицій упродовж кожного року. Основну роль постійних витрат тут виконують річні амортизаційні відрахування. Вони складаються з двох змінних величин. Перша – амортизаційні відрахування, що відбуваються щомісяця. Упродовж року амортизація збільшується від нуля до максимальної величини, що дорівнює річній сумі амортизаційних відрахувань. Друга – залишкова частина річних амортизаційних відрахувань, що зменшується від максимального значення, що дорівнює річним амортизаційним відрахуванням, до нуля. Кожен місяць року сума залишкової частини та частини у вигляді кумулятивної суми амортизації дорівнює річній сумі амортизаційних відрахувань [9].

Розрахуємо період повернення авансованих інвестицій на створення служби економічної безпеки підприємства, ціну одиниці продукції та обсяг реалізованої продукції в цей період. Метод визначення періоду повернення авансованих кумулятивних інвестицій на створення служби економічної безпеки підприємства враховує особливості амортизації основних засобів та кругообіг оборотних коштів, враховує дію фактора часу й дає можливість підвищити обґрунтованість прийняття господарських рішень. З урахуванням дії фактора часу період повернення кумулятивних авансованих інвестицій на створення служби економічної безпеки підприємства визначається за формулою:

$$t_a = \frac{C_o \cdot H_a}{V_m - \frac{C_{об.а} \cdot n_{об.а}}{12}} \cdot \frac{1+i}{I_m}, \quad (13)$$

де  $t_a$  - період повернення кумулятивних авансованих інвестицій в інноваційний проект, міс.;  $V_m$  - середньомісячний обсяг реалізації нових засобів праці, грн./міс;  $C_o$  - середньорічна вартість основних засобів, за допомогою яких здійснюється випуск нової техніки, грн.;  $H_a$  - середньорічна норма амортизації, 1/рік;  $C_{об.а}$  - авансовані оборотні кошти, грн.;  $n_{об.а}$  - річна кількість оборотів авансованих оборотних коштів. У розрахунках зроблено припущення, що середньомісячні індекси інфляції вартості обсягів реалізації ( $I_{o,m}$ ) матеріальних витрат, витрат на оплату праці ( $I_{об.м}$ ) мають однакову величину ( $I_m$ ).

Методи, запропоновані К. Салигою в своїй монографії «Економічне обґрунтування інноваційних проектів» [12], розроблені для обґрунтування інноваційних проектів, направлених на виробництво продукції одного виду. Тобто, дані пропозиції не можуть бути використаними для господарської діяльності в цілому, у тому числі і на створення служби економічної безпеки підприємства. І друге, у наведених формулах вартість основних засобів використовується без врахування дії фактора часу, як теперішня, а не майбутня. В таблиці 1 узагальнено існуючі методи визначення періоду повернення інвестицій на створення служби економічної безпеки підприємства.

Таблиця 1

Визначення періоду повернення інвестицій на створення служби економічної безпеки підприємства

Джерело	Визначення періоду повернення	Формула
Методика 1977, 1981 рр. [10; 11]	Строк окупності капіталовкладень – це період, за який за рахунок валового прибутку буде накоплена	$t_o = \frac{K}{\Pi_b} = \frac{C_o + C_{об.а}}{\Pi_b} \leq t_H; t_o = \frac{K_2 - K_1}{B_1 - B_2} \leq t_H$

	сума, що дорівнює капіталовкладенням	
М. Бромвич [13, с. 103]; І. Бланк [14, с. 439]	Періодом окупності інвестицій називається час реалізації проекту до того моменту, поки за рахунок чистого грошового потоку не будуть повернуті початкові капіталовкладення	$t_{ок} = \frac{I}{ГП_{ч}} = \frac{C_o + C_{об.а}}{ГП_{ч}} \leq t_{н.ок}; I = C_o + C_{об.а};$ $t_{ок.д} = (C_o + C_{об.а}) / \frac{\dot{a}^n}{t=1} \frac{ГП_{ч}}{(1+i)^n \cdot t} \leq t_{н.ок.д};$ $ГП_{ч} = П_{ч} + B_a$
К. Салига [12, с. 289, 307]	Періодом повернення інвестицій називається час, за який за рахунок реалізованої продукції буде повернута сума кумулятивних авансованих інвестицій	$t_n = \frac{C_o}{V_p - C_{об.а} \cdot n_{об.а}} \cdot \frac{I_i}{I}; t_n \leq t_{н.п};$ $t_a = \frac{C_o \cdot H_a}{V_m - \frac{C_{об.а}}{12} \cdot n_{об.а}} \cdot \frac{1+i}{I_m}; t_a \leq t_{н.а}$

**Висновки.** Розглянуті методи визначення періоду повернення авансованих інвестицій передбачають, що до реалізації може бути прийнятим будь-який проект, у тому числі на створення служби економічної безпеки підприємства, період окупності якого менше встановленого (нормативного, заданого) строку. Цей період змінюється для різних підприємств. Єдиного критерію, яким він повинен бути, не існує. Це відрізняє метод окупності від інших методів обґрунтування проектів, де використовуються фіксована ставка відсотка або ставка нарощування, нормативні показники економічної ефективності інвестицій на створення служби економічної безпеки підприємства.

Проаналізував існуючі методи визначення періоду повернення інвестицій, які можуть бути направлені на створення служби економічної безпеки підприємства, слід зауважити на наступні їх недоліки, а саме вони: відірвані від реальної взаємодії результатів і витрат господарської діяльності підприємства у короткостроковому та довгостроковому періоді; не враховують, що у поверненні інвестицій приймає участь частина прибутку, а не весь прибуток (валовий, чистий, заданий); не враховують комерційні інтереси інвестора (кредитора), який бажає заробити на проекті; не враховують особливості кругообігу основних засобів та оборотних коштів.

#### Список використаних джерел:

1. Пересада А.А. *Інвестиційний процес в Україні* / А.А. Пересада : монографія. – К.: Лібра, 1998. – 292 с.
2. Кравцов И.Н. *Полные капитальные вложения в отрасли промышленности* / И.Н. Кравцов: монография. – М.: Наука, 1973. – 132 с.
3. Чернухин А.А. *Задачи и направления совершенствования методики определения экономической эффективности капиталовложений в энергетике* / А.А. Чернухин // *Энергетическое строительство*. – 1983. - № 3. – С. 52 – 56.
4. Черваньов Д.М. *Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України* / Д.М. Черваньов, Л.І. Нейкова: монографія. – К.: Знання, КОО, 1999. – 514 с.
5. Антипенко Е.Ю. *Принципы анализа капитальных вложений* / Е.Ю. Антипенко, В.И. Доненко: монография. – Запорожье: Фазан; Дикое поле, 2005. – 420 с.
6. Беренс В. *Руководство по оценке эффективности инвестиций* / В. Беренс, П. Хавранек: Пер. с англ. – М.: АОЗТ «Интерэксперт», 1995. – 528 с.
7. Бирман Г. *Экономический анализ инвестиционных проектов* / Г. Бирман, С. Шмидт: Пер. с англ. под ред. Л.П. Бельх. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997. – 631 с.
8. Консон А.С. *Экономика приборостроения* / А.С. Консон: учеб. – М.: Высш. шк., 1970. – 342 с.
9. Салига С.Я. *Визначення періоду повернення застосованих інвестицій в інноваційні проекти* / С.Я. Салига, К.С. Салига // *Научные труды ДОННТУ. Серия: экономическая. Выпуск 39-2*. - С. 13 – 24.
10. *Методика (основные положения) определения экономической эффективности использования в народном хозяйстве новой техники, изобретений и рационализаторских предложений* // *Экон. газ.* – 1977. – № 10. – С. 11–15.
11. *Типовая методика определения экономической эффективности капитальных вложений* // *Экон. газ.* – 1981. – № 2, 3. – С. 11–14.
12. Салига К.С. *Економічне обґрунтування інноваційних проектів* / К.С. Салига: монографія. – Запоріжжя, КПУ, 2010. – 404 с.
13. Бромвич М. *Анализ экономической эффективности капиталовложений* / М. Бромвич: Пер. с англ. – М.: ИНФРА-М, 1996. – 432 с.

14. Бланк И.А. Управление прибылью / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2002. – 752 с.

#### References:

1. Peresada, A.A. (1998). *Investytsiynyy protses v Ukrayini [Investment Process in Ukraine]*. - K: Libra [in Ukrainian].
2. Kravtsov, I.N. (1973). *Polnyye kapital'nyye vlozheniya v otrasli promyshlennosti [Full capital investments in industries]*. – M: Nauka [in Russian].
3. Chernukhin, A.A. (1983). “Tasks and directions for improving the methodology for determining the economic efficiency of investment in energy”, *Energeticheskoye stroitel'stvo*, vol. 3, pp. 52-56.
4. Chervanov, D.M. and Neykova, L.I. (1999). *Menedzhment innovatsiyno-investytsiynoho rozvytku pidpryyemstv Ukrayiny [Management of innovation and investment development of enterprises of Ukraine]*. – K: Znannya, KOO [in Ukrainian].
5. Antipenko, Ye. and Donenko, V.I. (2005). *Printsipy analiza kapital'nykh vlozheniy [Principles of analysis of capital investments]*. – Zaporozh'ye: Fazan; Dikoye pole [in Ukrainian].
6. Berens, V. and Khavranek, P. (1995). *Rukovodstvo po otsenke effektivnosti investitsiy [Guidance on the evaluation of investment efficiency]*. – M: AOZT “Interekspert” [in Russian].
7. Birman, G. and Shmidt, S. (1997). *Ekonomicheskyy analiz investitsionnykh proyektov [Economic analysis of investment projects]*. - M: Banki i birzhi, YUNITI [in Russian].
8. Konson, A.S. (1970). *Ekonomika priborostroyeniya [Economics of Instrument Making]*. - M.: Vyssh. shk. [in Russian].
9. Salyha, S.Ya. and Salyga K.S. “Determination of the period of return of applied investments in innovative projects”, *Nauchnye trudy DonNTU. Seryya: ekonomicheskaya*, vol. 39(2), pp. 13-24.
10. (1977). “Method (basic provisions) of determining the economic efficiency of the use in the economy of new technology, inventions and rationalization proposals”, *Ekon. gaz.*, vol. 10, pp. 11-15.
11. (1985). “Typical methodology for determining the economic efficiency of capital investments”, *Ekon. gaz.*, vol. 2(3), pp. 11-14.
12. Salyga, K. S. (2010). *Ekonomichne obgruntuvannya innovatsiynnykh proektiv [Economic justification of innovation projects]*. - Zaporozh'ye: KPU [in Ukrainian].
13. Bromvich, M. (1996). *Analiz ekonomicheskoy effektivnosti kapitalovlozheniy [Analysis of the economic efficiency of investment]*. - M.: INFRA-M [in Russian].
14. Blank, I.A. (2002). *Upravleniye pribyl'yu [Profit management]*. - K.: Nika-Tsentr, Elga [in Ukrainian].

**Keywords:** methods; period of return; advance investments; payback; economic security of the enterprise.

**Ключові слова:** методи; період повернення; авансовані інвестиції; окупність витрат; економічна безпека підприємства.

**Ключевые слова:** методы; период возврата; авансированные инвестиции; окупаемость затрат; экономическая безопасность предприятия.

Перевірено на плагіат системою: <https://corp.unicheck.com/library/viewer/report/3987012>

**Рецензент:** Макаренко А. П., заф. кафедри ОАОА, Запорізької державної інженерної академії, доктор економічних наук, професор